

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold. za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 1. sušca 1872.

List 3.

Vabilo.

V nedeljo, 3. marca zvečer ob šestih, bo katol. politično društvo imelo svoj mesečni shod. Na dnevnem redu bo: 1. Predsednikovo sporočilo; 2. neposrednje volitve; 3. cerkveno gibanje; 4. predlogi posameznih udov. K obilnemu vdeleževanju vabi Odbor.

Vabilo.

Udom katoliške družbe na Kranjskem.

V nedeljo, 10. sušca ob 6 zvečer, bode v sobah katoliške in katol.-politiške družbe večerno vedrilo s tombolo ter z zbirko:

Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem.

Odbor méni, da s tim bode naj bolje delal v smislu s klicem c. kr. deželnega predstojništva. Upa tudi, da se bodo častiti družniki s svojimi deržinami obilno vdeležili. Odbor tudi prosi tiste dobrotnike, ki bi morebiti blagovolili kake dobitke za tombolo v ta namen darovati, da bi se dobilo več čistega zneska, naj bi take reči poslali predsedniku katoliškega društva.

Odbor kat. društva za Kranjsko.

Zmaga sv. križa v XI. in XII. stoletji.

Vstani, Sijon, obleci svojo moč!
Izaj. 52, 1.

Od tega časa, kar je sv. Helena, mati cesarja Konstantina, našla sveti križ in postavila cerkev božjega groba, so kristjanje iz vseh dežel jeli potovati v Sveto deželo ter obiskovati tiste kraje, koder je nekdan hodil naš Zveličar. Vsako leto je veliko število kristjanov potovalo iz Evrope k svetemu grobu, in sicer ne le ljudje nizkega stanja, ampak tudi knezi in škofje.

Dokler je sv. mesto Jeruzalem bilo v oblasti gerskega cesarstva, se temu potovanju niso delale nobene zapreke. Celo tedaj, kadar je kalif Omar dobil Jeruzalem, so brez zadržka mogli tje potovati bogaboječi kristjani. Ko so pa Turki v Siriji in v Egiptu dobili gospodstvo, se je osoda kristjanom mnogo obtežila, in tudi potniki iz Evrope, ki so hodili v Sveto deželo, so morali plačevati velike davke in verh tega terpeti mnoge preganjanja. Sveta cerkev je rada odpirala zaklad svo-

jih milosti ter odpustke delila vsem tistim, ki so popotovali v Sveto deželo.

Peter Amijenski, kateri je večkrat bil v Sveti deželi, je vidil z lastnimi očmi to grozno preganjanje, katero so od Turkov in nevernih terpeli kristjanje. Vernivši se v Evropo gre naravnost v Rim k svetemu Očetu, ter mu na tanko popisuje, koliko krivico morajo tam terpeti kristjanje, kako zaničevane so tiste svete mesta, kjer je Kristus Jezus svetá Odrešenik v odpuščanje grehov prelival svojo najsvetejši kri, kako težek je jarem, pod katerim zdihujejo častitelji svetega križa.

Papež Urban II. je ves užaljen poslušal dopovedovanje pobožnega potnika, in je sklenil te svete mesta dobiti od nevernikov. V ta namen skliče evropejske oblastnike in viteze v Klermon (Clairmonte), kjer jih je po svetem opatu Bernardu opominjal prav živo, naj nikar ne pustijo, da se še dalje tako zasramuje in zaničuje verstvo kerščansko. Govorjenje svetega Bernarda in opominjanje svetega Očeta ni ostalo brez vspeha. „Bog če to, Bog če tako“ so klicati jeli v zboru vsi, in glas ta se je odmeval po vsi Evropi, in v kratkem se jih je oborožilo veliko veliko in odpravilo na vojsko. Imeli so rudeč križ vojaki na oblačilu, torej so se zvali križarji in vojna križarska. Radostna dospe vojska v Palestino. Tako se je vzdignilo skor vse keršanstvo, da bi Jeruzalem in sveti grob rešilo iz rok nevernih Turkov. Vitezi in kmetje, mladi in stari so se oboroževali z znamenjem svetega križa, ki ga je slednji nosil na svojem plajšču. Po mnogih vstalih težavah in bojih in po mnogoteri zgubi pride križarska vojska veliki petek pred ozidje Jeruzalemsko. Krasen in jasen je bil dan; v svitu jutranjega solnca so se lesketali pozlačeni križi na cerkvah Jeruzalemskih. Kako velika radost je bila to križarjem! Veselja so jokali, objemali se med seboj ter vzbujali, da bi poslednji napad moško mogli zveršiti. Pozabljeno je bilo vse, kar so prestali na dolgem in težavnem potu; sej so stali že pred Jeruzalemom, na koncu svojega potovanja.

Tudi mi smo podobni križarjem. Tisti mnogi križi, ki jih je že pri svetem kerstu duhoven naredil na naše nežno čelo, so opomin, da se soznaniti moramo s križem. Marsikteremu postane ta križev pot ves terd in težak. Koliko jih bridko zdihuje ravno takrat, kadar menijo doseči svoj namen, pa kolikrat se jim utegne in ga čakati morajo še dolgo. Pride nam vsem tista ura. Koliko radost, koliko tolažbo bode goreči in poterpežljivi križar čutil takrat, ko mu bode na koncu njegovega potovanja naproti pripihljal hladni vetrice iz nebeškega Jeruzalema. O tedaj bo pozabljeno vse, kar je bilo terpeti. Vse bolesti, vse bojevanja zginejo takrat kot sanje, in prav to, kar je človeka tukaj naj bolj tlačilo, bo mu potem v naj večji radost in polajšanje. Kadar nas toraj na poze-

meljskem potovanji tlačijo skerbi in težave in nam križ pretežek biti začenja; tedaj se nikar ne dajmo premagati v poterpežljivosti in v upanji, da to ne bode terpele na veke. Namen naš je slaven, sladko plačilo, večer blizo, očetnjava nam mila, pokoj večni. — Poglejmo med tem kako se je križarski vojski godilo pri Jeruzalemu.

Bog je pomagal keršanskim bojevnikom. Jeruzalem so srečno dobili, in viteškega Bogomira (Gottfrida), vojvoda svojega, izvolili so za prvega kralja Jeruzalemskega l. 1099. Novi kralj Jeruzalemski se v spomin na to, da je Jezus Kristus v Jeruzalemu ternjevo krono nosil na svoji glavi, ni hotel dati kronati z zlato krono, in imenoval se je le knez Bogomir.

Za slavo svetega križa so v kratkem bojevali se Ludovik VII. l. 1137 kralj francoski, Konrad III. cesar l. 1152, Fridrik I. in Rihard kralja angleška l. 1190, Andrej II. kralj ogerski l. 1205, in Ludvik IX. kralj francoski l. 1226. Novo kraljestvo Jeruzalemsko vendar ni imelo stalosti. Nezvesti Gerki pa nesložni križarji so bili krivi, da je skor čez sto let kraljestvo Jeruzalemsko prišlo spet v roke Turkom.

Dasi ravno pa se Sveta dežela celo dans nahaja v rokah nekristjanskih, so vendar vse čase potovali kristjani in še potujejo k božjemu grobu; in kdo dopové veliko radost, katero pri pogledu Svete dežele čuti njih serce?

Nad božjim grobom je postavljena velika cerkev, ktera je preterpela že mnogotere premembe; vendar jo je Božja previdnost ohranila vedno pogina in popolnega razdjanja. Cerkev božjega groba stoji blizo gore Kalvarije, in je obrašena z dvema velikima stebroma. Kristjanje si le z velikimi stroški vzdrževati morejo to cerkev, in morajo pri tem še mnoge zaničevanja terpeti od poganov in Turkov. Cerkev ta ima podobno križevu, in je 25 korakov dolga, 70 pa široka. Pri vhodu je kamen maziljenja ker tu sta nekaj telo Jezusovo mazilila Jozef Arimatejski in Nikodem. Ta kamen je 8 čevljev dolg in 2 širok. Pri tem kamenu gorijo štiri velike sveče. Od tod kacih 30 čevljev je sveti grob, nad katerim je postavljena kapelica, pred katero stojijo 4 svečniki; eden katoliški, eden armenski, eden gerški in eden koptiški. Vsakega tega verstva družniki, kadar obhajajo svoje praznike, denejo na svoj svečnik gorečo svečo. Sam grob leži v sredi cerkve; to je kos skale, kateri sloni na treh straneh. Na prvo je izhodnja čumnata, ktera se sicer imenuje kapela angeljska, ker so tukaj pobožne žene nekaj vidile angelja. Na drugo je čumnata smerti, kateri so duri tako nizke, da se že srednje velikosti človek mora popolnoma skloniti, kadar hoče priti na dno. Od teh duri je odvaljen tisti veliki kamen, ki je nekaj tolikanj skrbel pobožne žene. Iz te stanice pride človek k samemu grobu, kateri je z marmorjem prekrit ter obsega 8 čevljev visoko, 7 dolgo in 6 široko duplino; podoben je altarju ali stolu, ker se 2¹/₂ čevlja više vzdiguje. Na desni strani je tisto mesto, kjer je sveto telo Zveličarja našega nekaj ležalo umerto.

Grob Zveličarja našega je bil od začetka v veliki časti. In kakor je tedaj, kedar je Kristus Gospod ležal v njem pokopan, dvojna straža bila pri njem, in sicer bogaboječih kristjanov, kateri so držali s svetim Petrom (Mat. 27, 5.), in njega neprijatlov, kateri so ondi služili le tem v žalost: tako so še dans nad grobom Jezusovim na straži ne le pravi nasledniki Gospodnji, ampak tudi od matere cerkve odpadli in krivemu nauku vdani narodi. Vsi ti protivniki častijo v djanji sveti grob, dasi ravno so različni si v učenji in svojih nazorih; v tem pa se strinjajo, da grob, kateri je bil posvečen po telesu Bogočloveka, in oslavljen po naj večem čudu, po njegovem vstajenji, mora biti naj draži zaklad slednjemu

kristjanu, in je toraj vreden naj zvestejše strežbe in časti.

Pomenljivo je to, da različni narodi, ki so postavili te straže, se v njih s katoliki verstijo, in sicer v naslednjem redu: Na desni strani od severa, prav na mestu, kjer se je Jezus po svojem vstajenji pokazal sv. Magdalen, stražo deržijo katoliki, in da bi čutili drugi narodi, da katolikom kakor pravim otrokom od Kristusa postavljene cerkve gre prednost, začno oni vselej peti hvalo Božjo, in opravljati svete obrede na božjem grobu. Njim nasproti na poldnevni strani popévajo Armeni; k vzhodu so vtisnili se Gerki, k zapadu pa so postavili si kapelico Kopti, in za njimi v ravni verstvi Sorijani.

Kakor slednjič pri stanovališčih velikih knezov že pri vratih in pri vhodu v poslopje stoji navadno straža, tako vidimo tudi tukaj pri vhodnih vratih v cerkev na straži nekoliko zamurcev, kateri v neki temni borni in k časti žalostne matere posvečeni kapelici opravljajo svoje molitve.

Od XII. stoletja stražniki božjega groba do dans so Frančiškani, kateri pri mnogoterem terpljenji, stiskanju in preganjanji, časih celo s prelivanjem kervi že 600 let deržijo to stražo nad svetim grobom Kristusovim. Kar ne stori preganjanje od Gerkov, od Turkov in Arabov, to stori kuga, ktera tam dostikrat razgraja; tako tudi nezdravo vreme, časih žgoče do zadušenja, katero v gostih spremilih po velhko-merzlih vetrovih prihajočih od mertvega morja biva tim nevarniše; pogreša se ondi merzla voda, sadje, drevje, mleko in drugo hladeče pitje itd. Razun tega morajo dolgo pevati na koru, in tako komaj peti del teh redovnikov, kateri v naj lepši dobi svoji pridejo v Sveto deželo, ugleda zopet ljubo domovino svojo, ako ravno se njih prebivanje v Sveti deželi največ določuje le na tri leta. Zlasti pa je njih življenje pri božjem grobu, kjer se vsake tri mesce spreminjajo k straži naj svetejšega spominka, res prav težavno, podobno dobrovoljnemu mertvenju naj večega pokoro delajočega grešnika. Oddaljeni od ljudskega tovarstva in v sredi med razkolniki, katerim nasprot morejo ravnati le v kerščansko poterpežljivem duhu, živi jih po osem do dvanajst v majhnem, ozkem neravnem stanovališču, kterege zidovi in stene so volhke kakor v kaki pivnici, ter nezdravo dahnejo, da je neki francoski pisatelj res mogel reči: „Teško je tam bivati človeku, da ne bi obolel.“ Nobena svetloba od zgoraj ne sveti v te podzemeljske hode in izbe, in obednica je jako vlažna, in le skozi eno dimniku podobno votlino dohaja z verha nekoliko luči. Prav res so te bivališča grobi, v katerih čestiti očetje Frančiškani živijo s toliko poterpljivostjo in stanovitnostjo, da v slehernem vzbujaje proti sebi visoko spoštovanje. Že o polnoči začenjajo svoj psalmov spév pred svetim grobom, kateri terpi nekako dve uri. Komaj potem v počivalnici jim sklenejo se oči, že jih k službi božji z nova kliče zvonov glas, ker že po treh zjutraj se prične velika peta maša, in za njo druga, časih tudi tretja sveta maša, ki se služijo pri božjem grobu v namen dobrotnikov Svete dežele; toraj po polnoči navadno ne hodijo spat, temuč bedijo do službe božje v molitvi in premišljevanji. In tudi dan je pri njih največ pre-slavljevanje Božje, ker molitev in petje se z mnogoverstnim zatajevanjem sebe samega verstvi pri njih do večera.

V XI. in XII. stoletji našo pozornost vzbujajo samostani ali klostri, iz katerih so prihajali naj važnejši častitelji svetega križa, in kar koli je oni čas doveršilo se velikega in slavnega, vse je v redovniških vstavih našlo svoje zavetje. Modrijani, bogoslovci, zgodovinarji, prirodopisci, obertniki, pesniki, verovestniki ali misijonarji, državniki, modri cerkveni vladarji, v samostanih ali klostrih so položili temelj bodočnosti svoji.

V XI. stoletji je bil postavljen znameniti vstav po-

leg pravil svetega Benedikta, to je kloster klunjski. Do teh dveh stoletij segajo redovniki kamaldulenski od svetega Romualda l. 1018., redovniki od tminske Doline (Valumbrosa) l. 1039 od Janeza Gvalberta; Kartuzijani od svetega Brunona l. 1084; Cistercijani od opata Roberta l. 1098; nekaj pozneje Frančiškani od sv. Frančiška Serafinskega l. 1209; Dominikani l. 1215 od sv. Dominika; Trinitarji od Janeza Mata l. 1201 vstanovljeni.

V to dobo spadajo tudi veličastne in ponosne stavbe, velikanske škofovske stolne cerkve in poslopja, na ktere se še dans ne moremo ozirati drugač kot spoštuje in občudovaje, in ktere po svojem krasoslovnem in presunljivem slogu dokazujejo visoko misel in mogočnost teh časov, in ako v tem primerjamo čase sedanje, kako malovredni smo proti njim!

Med pisatelji so skazali se: Anselm, kanterburški nadškof, kateri je spisal knjigo: „Cur Deus homo? (Zakaj se je Bog včlovečil“; sveti Bernard opat; Peter Lombard; akvinski sveti Tomaž; Janez Tavler itd. V teh časih so tudi naj krasnejši pesmi in čuti naj pobožniši napolnovali koče ubožnih, gradi in poslopja bogatinov; pesmi, ktere s pesmimi sedanjega sveta primerjevane le-té jako presegajo po obsegu in po obliki. Take pesmi so na pr.:

„Dies irae, dies illa,
Solvat seclum in favilla,
Teste David cum Sybilla etc.

Po slovenski:

„Strašen dan bo dan plačila,
Zemlja se bo v prah zdrobila,
Priča David in Sibila itd.“

Ali kdo bi mogel brez serčnega usmiljenja slišati pesem:

„Stabat Mater dolorosa,
Juxta crucem lacrymosa,
Dum pendebat filius etc.“

Po slovenski:

„Mati žalostna je stala
Zraven križa — se jokala,
Ko na njem je visel Sin itd.

Ali po nebeški tolažbi, po Božji pomoči, kreposti in svetlosti kopernečo pesem k svetemu Duhu:

„Veni sancte Spiritus,
Et emitte coelitus,
Lucis tuae radium etc.“

Po slovenski:

„Pridi sv. Duh, Vladar,
Pošlji svoje luči žar
Iz nebeških visočin! itd.“

Vlade potrebujejo katol. duhorstva.

Ravno undan so se širokoustno bahali lahonski časniki, kako bodo novo-izvoljene škode na Laškem v kozji rog vgnali, ki nočejo pečatnice papeževe vladi skazati, da bi jim še le ona verhovno poterjenje pritislila. Žugali so, da tudi od njih voljenim fajmoštrom ne bodo nič izplačevali itd. Kmali so pa vidili, da s trinoštvom ne gre in ravno se bere, da je v Rimu državni odsék za pravico skoraj enoglasno sklenil in razglasil, da se fajmoštru ne more odreči „kraljevi Exequatur (privoljenje)“ če so tudi izvoljeni od nepriznanega škofa, to je, tacega, ki ga vlada ni še za papežem poterdila.

Kako naj bi se osnovale zavarovalne družbe, da bodo kmečkemu ljudstvu reč koristile?

Narodnim voditeljem in duhovnom v prevdarek.

Pogosto se zavarovanje poslopij, blaga, življenja sploh priporoča, brez razločka. Pa je veliko zavarovalnih društev in še se nove snujejo. Vsaka mora svoje agente, pisalnice, oskerbnistva, priporočevanje in naznanila po časnikih plačevati: pri vsih, kakor pravijo, „režija“ precej denarja vzame. Gotovo bi bilo koristno, če bi narodni možje tako zavarovalna društva med seboj primerjali, da ljudje vedó, kje je več varnosti in koristi. Gotovo bi bilo dobro, da bi v deželi le ena bila, ne pa njih toliko, katerih vsaka ima posebej režijne stroške. Pa ne tako, ena, da bi imelo eno akcijsko društvo monopol in bi torej brez konkurence za svoj dobiček skerbalo, ampak da bi vse ljudstvo po temelitih dokazih, s številkami vedilo in prepričano bilo, da to in to društvo njegovi koristi naj bolj zadostuje in bi se ga toraj poprijelo. To je prvo pomanjkanje, ki sem ga pri tolikratnem priporočanju zavarovanja zapazil, da je tedaj presplošno.

Še drug premislik pa je, ki je važniši, in zagadel sem se prederznil o ti reči spregovoriti, in o njem v slovenskih časnikih ni bilo še nič brati. „Grazer Volksblatt“ 27. jan. 1872, (Beil.) je posnel iz „D. R. Z.“ važen članek z napisom „die Börse und das Versicherungswesen“, in ta članek me je spomnil verlega spisa dr. Vošnjakovega v Koledarčku družbe sv. Mohora za l. 1872 str. 148. o „posojilnicah na pomoč kmečkemu ljudstvu.“ Glasi se malo okrajšan tako: „Borsa ali kupčevanje z akcijami in drugimi denarnimi ali veljavnimi „popirji“ in pa zavarovalniške družbe so si večkrat v bližnji dotiki, če tudi v tistem kraju ni nobene „borse.“ Direktorji in oskerbovalni svetovalci („Verwaltungsräthe“) dobó takó visoke šume v oskerbovanje in na „borsi“ delajo dobičke, o katerih se akcijonarjem še sanja ne. Če ti tudi malo dividendo dobó, vendar to še unih gospodov v njih „Geschäft-u“ ne zaderžuje.

Dividende pa, ki jih akcijonarji, in šume, ki jih oskerbovalci v oskerbovanje dobivajo, tečejo iz denarjev, ki jih zavarovanci vplačujejo. Ker se jih pa nar več za poslopja zavaruje, ali tudi zoper točo, zato pride velik del tega denarja s kmetov. Šume, ki jih po vsem Nemškem, tako govori omenjeni list, *) obde-

*) Zavolj važnosti, pa tudi zavolj varnišega razumljenja naj nektore točke v izvorni besedi pristavim: „Der Grundstock der G lder, über welche die Versicherungsanstalten gebieten, und mit denen ihre Leiter Geschäfte machen, wird durch die Einzahlungen der Versicherten gebildet... Hierzu aber stellt das Land den grössten Antheil. Desshalb belaufen sich die Summen, welche der deutsche Ackerbau alljährlich an die Versicherungsanstalten mehr zahlt, als was er durch die Entschädigungen zurückerhält, auf viele Millionen, und vergrössern sich diese dabei noch jeden Tag... Er hilft gegen seinen Willen die Geldmittel der Börsengeschäfte vermehren.... Die hohen Preise, welche der Landwirth für seine Erzeugnisse erhält, sind durch die wegen der Ausdehnung der Gewerthätigkeit gesteigerten Löhne seiner Arbeiter aufgewogen.... Die Landwirthschaft ist für sie (die „moderne“ Volkswirtschaft) die melkende Kuh. Desshalb ist auch der Nutzen, den diese Gesellschaften in ihrer jetzigen Organisation dem Lande bieten, als ein zweifelhafter zu betrachten, und wird derselbe jedenfalls von dem Nachtheile übertroffen, den sie dadurch bewirken, dass sie eine Verschiebung des Kapitals zu Ungunsten des Ackerbaues herbeiführen. Würden diese grossen Geldmittel, welche die Börse zum grossen Nachtheile des gesammten Verkehrs und Erwerblebens gebraucht, zur Verbesserung der Landwirthschaft aufgewendet, so wäre die sociale Frage theilweise gelöst. Wie wir gesehen, könnte das Versicherungswesen, wenn es sich zu gegenseitigen landwirthschaftl. Assekuranzen und Leihkassen umbildete, hierzu nicht unwesentl. beitragen.

lovalci zemlje zavarovalnicam več plačajo, kakor jih zavarovanci po odškodovanju nazaj dobé, ako v škodo pridejo, znesejo v enem letu na milijone, in se še od dne do dne množijo. Tako nar bolj vestno in nar bolj imenitno delo — kmetovanje — pomaga nar bolj škodljivemu in lahkomisljenemu — „borsni igri“, kupčevanju z denarjem, in mu denarne moči množi.

Iz tega izvira dvojna škoda: Denarne moči za obdelovanje zemlje se vedno manjšajo in torej tudi njih zneski — pomnoženi zakladi borsnih in banknih velikašev, ali takih družeb pa njih gospodstvo vterjujejo.

Sej se že sicer denar sám lažje pridobi pri obertnijstvu in pri borsi, kakor pri kmetiji. Kmetija večidel le po 3 od sto svojega kapitala daje, obertnijstvo okoli 10–12, kupčijstvo in borsna pa še več, celo do 25 od 100. Kolikor bolj denar zadnjim v roke pride, toliko dražji bodo kmečki pridelki. Pa vendar kmetijstvo ne more naprej, ker zavolj rasti obertnijstva so dnine delavcev vedno večji, obleka, orodje, itd. vedno dražji, tako da kmetu le malo za zboljšanje zemlje ostane. Zavolj večji dragine so plače vradnikov in stroški vojaščine, toraj tudi davki vedno viši.

Zato kmetiji vedno bolj denarja pomanjkuje, težje na posodo dobiva in mora tudi višji obresti plačevati, — deržave in velike železniške in druge družbe pa denar ceneje in lažje dobé. Omenjeni list toži, da celo posojilne družbe dozdej niso mogle dosti pomagati, ker so obresti prevelike, in so bolj kmetom okrog mest koristne, kjer zemlja več nese.

Torej, pravi, bi se kmetijstvu in občinski sreči pač pomagalo, če bi se ostanki in rezervni kapitali zavarovalnic zoper ogenj in točo proti nizkim obrestim izposojevali kmetom. — Domorodni možje naj bi toraj to reč tako vravnali, da bi deželi v celoti res pomagali, in ne le posameznim osebam ali krajem v njih nesrečnih primerljajih.

Kakor so pa zdaj zavarovalnice, pravi, da bogatijo svetovalce in akcionarje, kmetijstvo jim pa je „mlečna krava“, in da je njih korist dvomljiva, zakaj večji ko njih korist je škoda s tem, da se kapital premika iz rok kmetov proč, če tudi počasi — pa gotovo. Pomagale pa bi kmetijstvu, ako bi se v nasprotno kmetijske zavarovalnice in posojilnice prenaredile.

Dr. — ni—.

Iz Ljubljane v Terst in od ondol v Egipt.

(„Sfinga“ in njen pomen, popis itd. — Druge poslopja in spominki na piramidi-u. — Siedi resnice. — Hišica sv. Deržine v stari Kairi. — Mohamedanska prenapetost, prigodek z o. Perpigoan-om. — Grad (-l-Kal'ah). Jožefov studenec in Nilova voda. Mameluki zarteti. Mehemed-Alieva džamija in njena dragocenost; njegov grob. — Odhod v Aleksandrijo in proti Jeruzalemu.)

Pri piramidah je spomina vredna tudi glasovita Sfinga (Sphinx). Sfinga, davivec, dušivka, je izmišljena pošast z levjim životom in človeško glavo. Pri Egiptčanih je bila menda sfinga podoba solnca. O Tebanski sfingi so čenčali, da je dajala vganke popotnikom, in kdor je ni mogel uganiti, ga je umorila. — Naj bolj znana je egiptovska sfinga, blizu Keopsove piramide. Ogledal sem to pošast, in je res, kakor jo malajo, v pesku ležeča zver, ki moli kviško strašno veliko, odergnjeno, sem ter tje okrušeno, pa razločno človeško glavo. — Kacih 26–28 čevljev visoko je ta glava od tal; odbit je nos in nekaj lic. Nekdaj je bila rujavo pomalana. Sicer pa je ta zver natorna skala, rob, kateri je nekaj

že sam po sebi imel to podobo, nekaj pa so kamnarji s sekanjem, zadelovanjem, pridelovanjem itd. pomagali, da je postala taka pošastna podoba. Dolga je menda čez 170 čevljev. Arabci jo imenujejo „Saba-el-lejl“, to je, ponočni lev.

Ne dosti manj imenitne od piramid so na velikanskem gizejskem pokopališu druge znamenitosti, kakor n. pr. granitno stebrovje, kolosalne, lepe skalnate stene, ki stojé v nižjem oddelku v globini, od koder je pesek odnesen. Podoba ima to ozidje naših kapel na pokopališih in mislil sem, da je bil to kaki tempelj, če ne veliko več tudi grob. Na tem prostoru smo kosili, jedli in pili, kar smo seboj prinesli iz Kaire, pa tudi Arabcem od svoje mize dajali grizljejev. Tako imenovani piramidovski šejh je ravno tako rad vzel iz roke kosček pomeranče ali drobivec kruha, kakor oslarski dečki. — Ljudstvo ondod je neizmerno nadležno za darila; človek ne more skor nič mirno opazovati in ogledovati, ker zmiraj ti sitneži vanj tiše — prav kakor muhe in komarji, da bi ga objedli.

Prostorov tam je še veliko imenitnih, pa večji del pod zemljó. Sem ter tje je v zemljo vsekano po preiskovalcih, in vidijo se notri kakor štirivoglate rakve (truge) — vse lep rudečkast granit. Drugod je pesek odsut in očitni so podzemeljski luknjasti prostori. Kolikor sem jaz vidil, je naj imenitniši podzemeljski prostor verh hribca, malo proti severu od Keopsove piramide. V teh rakah se vidi pred oči stavljeno, bi djal, vse ljudsko djanje in gnanje: tu vojska, tam gostovanje, kuhanje beseda ali kratkočasenje itd. Gre se v zemljo skoz ozek dušek med rudečkasto-rumenkastimi stenami, ki so čisto gladke, olikane, in po njih so vrezane take dogodbe iz človeškega življenja.

O piramidah bi se dalo še veliko pisariti, ker pa moj namen ni dopolno obravnavo o tem podati, naj bo tega dosti. Omenim samo še, da nekteri naših popotnih tovaršev, kakor gosp. Šranc, so bili tudi znotraj v Keopsovi piramidi med tem, ko smo bili drugi na verhu.

Kažejo pa vsi ti velikanski spominki in tolika skerblijvost za mertve, da tudi tadanji narodi niso bili zgubili vere v prihodnje življenje, če ravno so bili njih pravi zapopadki mnogotero otemnjeni. Da so terdili nekako resnico, če je tudi niso poznali, in verovali brez dvoma tudi povračilo v prihodnjem življenji, kar se celo pri naj večih divjakih ni popolnoma zgubilo, to kaže med drugim napis na stebri kralja Ramses-a II v Memfis-u, namreč: „Ramses Meiamun, kralj-solnce, stražnik resnice, poterjen od solnca.“

Nazaj gredé smo v stari Kairi obiskali Marijno cerkvico, ktera je zraven veči razkolniške koptiške cerkve v zemlji. To je namreč po izročilu tista hišica, v kateri je stanovala sveta Deržina, Jezus, Marija in sv. Jožef, ob času, ko so bili na begu v Egiptu. Kako ginljivo je stopiti na to častitljivo zemljo, ki je posvečena s stopnicami, s sapo, z besedami in vsim djanjem mladega Sina Božjega na zemlji! Velikrat se je že pisalo o tem svetišču, toraj naj samo to omenim, kakor so pravili, da zavoljo sitnosti razkolnikov se v nji več ne mašuje.

Na poti nazaj smo šli po nekoliko skoz drugi del kairskega mesta in zlasti skoz bazar, po katerem je nepopisljiva zbrozga vsakterih reči in ljudi. Nekako neprijazno in nedomačljivo je človeku med temi muslimanskimi ljudmi, ki so mnogim kristjanom dosti navtisenjeni. Misijonar Nikola Perpignan, grek po rodu, mi je pravil, da eden oslarskih gonjačev ga je neki večer terpinčil do enajstih zvečer po mnogih ulicah in luknjah med hudimi mohamedani, ki so ga sovali, enkrat ga celo hotli po sili pahniti v neko luknjo, kjer bi ga bili morebiti oropali. Klical je, da naj ga pripelje na odmenjeni

kraj, ali na konzulat itd., — pa vse zastonj, odgovor je bil, da je predeleč. To se utegne sicer le malokrat primeriti, vendar bodi popotnik previden, komu se zročiš v vodstvo, ker fanatizma je med mohamedani še zmiraj dosti. Ko sem drugi dan z g. Šrancem šel obiskat opravnika za srednje-afrikanški misijon, sirskega katoličana Faddalla Mardrusa, sem v nekih ulicah poprašal arabskega spremljavca, že ne vém prav kaj, o kristjanih, če jih je kaj dosti tukaj, ali kaj že? Kar neprevidoma zarévsa nad menoj star mohamedan tam blizu, ki je slišal ime „nassara“ (kristjanje), da me je bilo grozo in smo hitro naprej šli. (Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Katoliško politično društvo bo imelo 4. marca v ponedeljek ob osmih dve sv. maši za ranjca uda gg. Finka in Marešiča v šentjakopski cerkvi.

Moč peklerska se hoče sedanjí čas z vsim svojim žilstvom in orožjem vzdigniti zoper Cerkev, svobodo ima rogoviliti po svetu, nič je ne ustavlja. Če kdaj, bode premagana zdaj Cerkev, zoper katero se ta moč bori od začetka, bi kdo znal reči. Bomo tedaj vidili, koliko vsi rogači in zelenci premorejo: ali so res velikani, kadar imajo na zemlji svobodo in toliko pomoč; ali pa so tudi takrat pritlikovci in nezmožniki ter le napihnjeni košateži, kakor so vselej bili.

Zbral si je satan ravno sedež keršanstva, Rim, da od tam bo ljuliko sejal. Eden časnikov ondotnih se naravnost imenuje „Antikrist“, drugi niso bolji od njega. Zdaj ima izhajati ondi zopet nov francoski list, za ktere glavne delavce se zaznamnujejo Dollinger, Reinkens, Friedrich, Michaelis, Hiacint. „Zagrebski list“ piše, da talijanska, berlinska in monakovska vlada so jim zagotovile denarno pomoč. Tedaj vlade z velikimi odpadniki v zvezi hočejo razdijati „Skalo“, na katero je Kristus Cerkev zidal! Le na boj, vi Julijani, vi velikani: koliko je vas?... Že je vdaril novi list na papeža; „roge“ vzdiguje za popolno „reformo“ (obnovo) po novem koncilu, z odpravljenjem celibata, latinskega jezika iz službe Božje, z oddajanjem cerkvenih služb po ljuškem glasovanju, z odpravljenjem glavarja sv. Cerkve ter naslednika sv. Petra in namestnika Kristusovega, češ, da le koncil in skupščina naj cerkev vladajo!

Tako se šopirijo sovražniki sv. Cerkve; katoličani pa se ne strašimo pred strašili, ker vemo, da ves pekel in vsa njegova pomoč na zemlji ne opravi nič zoper nevesto Kristusovo, ktera ne premaknjena stoji na nepremakljivi „Skali“, ktero je postavil Sin Božji. Mi katoličani se hočemo toliko zvestejši deržati sv. Cerkve, kolikor nehvaležniši drugi od nje odpadajo. Mi se hočemo toliko bolj za čedno življenje prizadevati, kolikor bolj se odpadniki poganjajo za prostost pregrehe in razuzdanosti. Za „Ezavov“ bob in lečo, za lažnjivo prostost, za mesénost in razuzdanost mi ne prodamo svoje dedišine, ktera je pri Bogu zagotovljena njim, kateri ne bodo molili „Zvéri“ ter „bojo do konca stanovitni.“

Iz Goriškega.

In bunten Bildern wenig Klarheit,
Viel Irrthum und ein Funkchen Wahrheit,
So wird der beste Trank gebraut,
Der alle Welt erquickt und aufbaut.

Goethe, Faust.

Znana je dogodba o Herostratu, ki je leta 350 v Efezu tempelj boginje Dijane zažgal. Ta revček si je hotel zgodovinsko neumerljivo pridobiti, ker pa v do-sego tega namena potrebnih zmožnosti ni imel, si je z ognjem pomagal in po celem svetu sloveč tempelj vpepelil.

Tacih Herostratov nam tudi dan danes ne manjka. So namreč ljudje, ki od zora do mraka tuhtajo, kako bi se nad druge povzdignili, ker pa nimajo moči in

zmožnosti kaj imenitnega, občekoristnega dognati, da bi jih imel svet v hvaležnem spominu, skušajo pa kaj že obstoječega podreti.

Na Kranjskem je peščica ljudi, ki bi radi celo vojvodino po svojem laži-liberalnem kopitu prestrojili. Ker pa Slovenci njih naukov ne marajo in se jim vklanljati nočejo, si nekaj družega vmislijo. Pridite, vstvarimo si list, gerdimo in psujmo v njem Slovence, črnimo duhovščino, posebno kranjsko, spodkopujmo katoliško Cerkev in vero. To nam bo po judovskih časnikih mnogo hvale doneslo, pa razširjalo naš liberalizem in našo svobodo, če tudi je naš liberalizem laž, in naša svoboda v resnici sužnost.

Rečeno, spečeno. Vstvariyo si „Tagblatt“, v katerem že peto leto otrobe vežejo in blato po vseh kotih sveta nabrano nakopičujejo. Kedar jim gradiva zmanjka ali pa kedar se jim zdi, da nihče več od njih ne govori, vdarijo na zvonec, skličejo svoje verne ter govorijo in sklepajo o stvaréh, pri katerih se tako dobro zavejo, kakor zajec pri bobnu. Če jih pa kdo zaverne in jim njih zmote zakrije, začnejo divjati, da je joj! Namesto dokazov jim služijo psovke in že sto in stokrat prekuhaneslane blebetke ali fraze.

Gg. bogoslovci ljubljanski so g. Dimicov napad na škofijske semenišča čversto zavernili, in kako jim je, češ da, „neveljavnost“ njih opravičevanja dokazal?

Preden na to odgovorim, naj opomnim nekaj zgodovinskega.

Pred vrati San-Sebastiano v Rimu stoji kapela z napisom: „Domine, quo vadis?“ — „Gospod, kam greš?“ Ta napis spominja na staro lepo legendo iz življenja sv. Petra apostelja.

Pobožni kristjani so po tej legendi sv. Petra jokaje prosili, naj iz ječe beži, da bo še dalje zanje skrbeti zamogel. Ljubezen do svojih ovčic je Petra nagnila jim privoliti in po njihovih željah storiti. Ali ko do mestnih vrat pride, ga Gospod Jezus sreča. Peter ga vpraša: „Gospod, kam greš?“ — V mesto se spet križati dat, mu Kristus odgovori. Apostelj je te besede svojega Gospoda dobro razumel in se potem v ječo povernil.

Znan nemški zgodovinar*), ki si je s kamenja, ktero je na katoliško Cerkev metal, spominek postaviti hotel, to legendo čudno tolmači. On meni, da se ta legenda kar nič ne vjema z značajem sv. Petra, kakor nam ga sv. evangelij risa. Kar pa terdi, tudi dokazuje in sicer z zarobljeno šegavostjo, n. pr. da imé Peter ima v nemškem jeziku „eine nicht rühmliche Nebenbedeutung“, da je Peter, „der nicht einmahl Kartoffel zu essen hatte“) iz ljubezni do Jezusa celo „schläfrig“ postal. Taka je toliko hvaljena temeljitost tega zgodovinarja.

Pa naj reče zdaj kdo, da „Tagbl.“ ni hodil k Weberju v šolo. Ta zagriznjeni protestant hoče sv. Petra zato pred svetom v „misskredit“ pripraviti, ker ni „krompirja jedel.“ „Tagblatt“ pa gg. bogoslovce s tem odpravi, očita jim, da so šli zato v semenišče, da tam zastonj jedó in pijejo, in da so se zato zoper g. Dimica oglasili, ker se nadjajo „duplexa“, quod erat demonstrandum! —

Ali ne, zmotil sem se, saj „Tagbl.“ res dokazuje, da kar se v semenišču uči, nič ne velja. Pravi, da noben bogoslovec ne more biblije v izvirniku čitati in razlagati. Gospodje, ki „Tagblatt“ pišete, dovolite mi, da o tem zinem. Bogoslovna fakulteta v Monakovem Vam bo vendar po volji, ker na njej učijo možje, ki se z Vami v marsičem zlagajo. Poprašajte tedaj Dollingerja, ki ga nekaj časa kar v zvezde kujete, zakaj tamošnji profesorji ne tirjajo znanja kaldejskega, asirjskega in

*) Carl Julius Weber's: Das Papstthum und die Päpste — dessen sämmtl. Werke Stuttgart 1834 I. Bd. S. 35.

**) l. c. pag. 33.

arabskega jezika in bogoslovcem doktorsko dostojnost podeljujejo, če znajo količkaj hebrejskega.

Če se vam pa zdi, da je popolno znanje orientalskih jezikov bogoslovcem neobhodno potrebno, zakaj ne tiščite na to, da bi se namesto latinščine, katero bi marsikteri tako radi iz gimnazij spravili, hebrejščina že v prvem razredu srednjih šol učila? Toliko boste menda vendar vedili, da se v semeniščih v tako kratkem času zraven drugih bogoslovnih véd mertej jezik do dobrega ne dá naučiti.

Na dalje terdi „T.“, da duhovščina ni bila vedam nikdar prijazna in da so bili tisti duhovni, ki so se v tihih celicah z njimi bavili, od predstojnikov preganjani in kaznovani.

Gospodje, ali ste v resnici prepričani tega svojega izreka, ali pa pišete kaj tacega le zato, da kaj napišete? Kemu drugemu gré neki čast, da je učenost in umetnost se ohranila, pospeševala, če ne sv. Cerkvi in njeni duhovščini? Kaj je za nemško pesništvo in za nemško prozo katoliška duhovščina storila, je menda vendar vsacemu dijaku znano. Ali ste slišali kedaj imena: Ulfila, Janez Tavler, Geiler, Suso, Eckhart, Ruysbroek, ali poznate Otfriedov „Evangelienbuch“?

Se hočete pa z reformacijo nezmerno hvaliti? „Das Zeitalter ist ein eisernes geworden, die Wissenschaften gehen zu Grunde“, je tožil Melanchthon (ep. ad duc. Megalop. Wittenb. 1556 p. 169). Pa Vam od tega govoriti ali pa vodo v Sočo nositi je vse eno.

Gospodje nikar ne mislite, da s svojimi frazami vse opravite. Kar ne znate, učite se. Učé se čevljarji, zakaj bi se pa literati ne? Z lažmi človek ne pride daleč. Če Vam pa ni ljubo učiti se, spomnite se besedi, ki jih je previden mož izustil: „Čevljar ostani pri svojem kopitu!“

Iz Amerike. Iz Rich-Praerie 20. pros. pišejo naš vestransko spoštovani prečastitljivi gosp. misijonar Pirc in pravijo med drugim: Leto in dan je, kar sem že vid tako zgubil, da ne morem nobenega časnika več brati, celo Vaše lepe Danice ne... Od začetka 87. leta svojega življenja prav hitro pešam. Predlanskim sem opravljal še dvanajst misijonov v francoskem, nemškem in indijanskem jeziku z lahkoto; letos so mi moj dobri škof ponudili, da bi pri njih počival, ali k večjemu dopustili kakov lahek nemšk misijon oskerbovati. Pa že dvakrat mi je lahen mertvudec s smertjo žugal, ki sem ga pa vselej še s svojimi dobrimi homeopatskimi zdravili utolažil. Zdaj pa mi noč in dan po ušesih hudo šumi in me močno opominja, da naj se pripravljam k popotovanju na svoj poslednji misijon.

Z veseljem sem bral lani v Vaši Danici, da je v Ljubljani v moji ljubi domačiji dobrotna družba, ki napravljala cerkvene paramente, s katerimi je že veliko ondotnih cerkev veselo obdarovanih. Po svojih raznih misijonih sem jest 28 novih cerkev postavil in jih tudi blagoslovil; toda po več cerkvah se p. grešajo še potrebne mašne naprave in cerkvena bela roba. Ali se smem priporočiti in prav lepo prositi, da bi tudi za moje ubožne cerkve družba blagovolila oskerbeti nekatere oltarne perte in mašne oprave? Prav hvaležno bomo Boga prosili, da naj dobrotnike s stoterim plačilom v nebesih obdaruje.*)

Poslednjič naj še naznam, da znesek 88 glid., v amerikaški denar zamenjeno 39 dolarjev in pol, kar ste v Danici zbirali, sem iz rok preč. g. fajmostra Jož. Buha v resnici prejel, in zato se prav hvaležno spominjam v molitvi in pri sv. maši svojih dobrotnih ljubih rojakov. Prav serčen pozdrav....

Fr. Pirc l. r. fajm. in apost. misijonar.

*) Gotovo in zaresljivo bi se marsiktera cerkev domá, ki bi želela, kaj dobiti, za to pot rada odpovedala, da bi se poslalo ubožnim cerkvam tako dobrega našega gosp. rojaka. Vr.

Razgled po srehi.

Na Dunaju, kakor „Vtld.“ piše, tako zlaganim „alt-katoličanom“ vstanovljenje njih občine od c. kr. nameštništva ni privoljeno.

V Slavoniji je huda lakota. Odbori po Hervaškem zbirajo pomočke, posebno narodni odbor v Zagrebu, ki je v malo dneh nabral v Zagrebu čez 5000 gl.

V Bulgariji se veliko število naroda pripravlja k prestopu v katoliško Cerkev. Razkolniška gerška sinoda je izobčila tri bulgarske škofo (Makariapoliskega, Fili-bejskega in Lofdzkega), tudi turška vlada je zoper škofo potegnila (se morebiti boji Rusa?). V Orta-Kövi ob Bosforu so Bulgari zaperli vse prodajališa, se zbrali v shod in odpravili so poslanca do Msg. Pluyma, namestnika latinskega nadškofa v Carigradu, ter se ponudili poedinenje Bulgarov z Rimom. Pluym je k temu že osnoval potrebne vravnave in bode po dogovoru z avstrijskim poslancem gr. Ludolf-om v Rimu prosil za sprejetev Bulgarov. — Zaupajmo, da tolika molitev bratovšine ss. Cirila in Metoda bode zmiraj veči sad rodila. Bog daj!

Na Ogerskem se mavtarstvo gerdo šopiri zoper katoliško Cerkev. V časniku „Peštanskem Lojdu“ neki Deakovec svetuje, da naj se interkalarni dohodki izpraznjenih cerkvenih služb obračajo za očitni poduk; roji zoper encikliko, silabus, „ultramontanske“ nauke, da se ne zlagajo s svobodo, — državna moč je njegov malik; razvoj civilizacije, pravi, se ne smé vezati na vero; za svobodo vesti hoče imeti tako postavo, da je dovoljena vsaka cerkvena družba, če je že ali se ima še le izgnjezditi (sej mavtarjem za resnico in za večnost nič ni mar, ampak le za časnega malika); v zakonu, šolstvu — bodi država alfa in omega; v gosposki ogerski zbornici naj se vzame sedež cerkvenim častnikom in dá naj se „korifejem“ ali velikanom posestva in inteligencije!! — Tako divjanje dokazuje, da madjaronstvo kima. S katoliško vero se je povzdignilo in veliko slavo si pridobilo kraljestvo sv. Štefana; s teptanjem katoliške Cerkve in vere bi se v blato verglo in poteptalo samo sebe, ako bi ošabne prekucuhe in nejevernike poslušalo.

Na Francoskem se močno bojé Napoleoncev, kateri silno delajo, da bi zopet prišli do vlade. Narodni shod obravnava oestro postavo zoper bonapartiške in radikalne časnike. Napoleonska časnika „Gaulois“ in „L'Armée“ sta zaterta.

V Parizu, piše časnik „Soir“, je laški poslanec Nigra vladi vradno naznanil, da v kratkem zapusti Pariz (z ajdovico naj za njim pokadé!), ako Francozi v kratkem ne bodo dali poslanca k Viktor Emanuelu. Minister Remusat pa pri vsem tem žuganji Nigru nič ni obljubil. Bil je namreč Goulard francoski poslanec pri tako imenovani laški vladi, zdaj ko je odšel, mu pa francoska vlada zmiraj odlašá naslednika dati, in lahune to strašno kolje. Francoska vlada vé misli svojega naroda, in se saj nekoliko na nje ozira. Zaupljivo se bode reč tako sukala, da bo francoski narod papežev rešitelj, s tem bode pa tudi samega sebe zopet povzdignil na stopnjo poprejšne slave. Vesoljni svet bo tistega preslavljal, kateri bo začetek storil, da se odpravi liberalno trinoštvo, ki svet derži pod železno roko, države zadolžuje, narode stiska z usmrtitvno negotovostjo in vednim vojsknim strahom, pa z zmiraj večimi datvami. Ako ena vlada na noge stopi in v Rimu red vstanovi, oskerčile se bodo hitro tudi druge, rudečkarstvo in mavtarstvo bodo v kót pognale, orožje na stran djale, nezmerno število vojaštva domu spustile in potem še le se bodo državni dolgovi in podložniški davki zmanjševali, narodi pa zopet v miru živeli.

Švicarsko. Kakor povsod, tako tudi na Švicarskem hočejo svoboduhi vso svobodo za druge zatreti in

tako narediti, da bi le sami bili svobodni v svojih pregrehah in v svojem gospodstvu čez druge. Na Švicarskem hočejo zvezno vstavo v takem pomenu v svojo korist premeniti. Toda ne le katoličani, ampak tudi previdniši protestantje so nasproti prekucuhom v njih početji. Protestant Jaccard-Gely je rekel v nekem zboru: „Našo srečo hočejo, pa s tem, da bi (po centralni vladi) našo kantonsko domačijo zaterli. Svetvajo nam napredek, pa za kako ceno? Za ceno našega kantonalnega obstoja.“ Kantonom tedaj hočejo liberalci po središnji vladi mozeg izserkati, ter sami vladati po svojih liberalskih načelih, kakor drugod, posebno, da bi katoličane s svojimi brezverskimi petami terli. Liberalizem je dandanašnji naj večji lažnik in naj večji tat na svetu.

Rimsko. 23. svečana so sv. Oče izvolili v konzistoriji 28 škofov: 20 za Laško, 8 za druge dežele. Med temi sta 2 za Rusko.

Protestantje so dozdej v Rimu že 17 šol napravili; protestantski predikanti po raznih kotih zmote trosijo; luteranske, evangeliške, metodistiške knjižurine se zastonj med ljudi trosijo. Po kazališih igrajo vsaktere gerdobije in spotikljivosti, s kterimi se gerdi in obrekuje katol. Cerkev in katoliška reč. Celo komedijo „Ubrik“, s katero so avstrijski liberaluhi tako gerdó same sebe osramotili in opekli, menda v Rim na oder spravljajo. Naj le še kaka katoliška deputacija k ministru Andraš-u pride prosit za papeža jetnika: on bo pač vedil spet vse lepo „poglihati.“ —

Kralj „Poštenovič“ je postal otóžen in hipododrišk, pa ne bojda zavolj prestrahovitih zadolženj, s kterimi si je svojo vest obložil, ampak zarad smerti svojega tasta Spinola, svojega prijatla Govone-ta, ki je kakor norec umrl, in pa ker je tudi obnorel Gualterio, minister njegove hiše in so ga morali v norišnico odpraviti. (Sej ravno v norišnici je pravo mesto za vse preganjavce Cerkev Božje.) Zraven tega kralja duši osoda njegovega sina, uzurpatorja na španjskem prestolu. Govone je bil tisti nesrečni general, ki je pripravljaj napad na Rim; ni čudo, da se je še pred obletnico tega strašnega božje-ropa zmešal in v takem prerévnem stanu umrl. — Te dni je umrl tudi v Bolonji De Foresta, ki je pod Kavurjem kakor minister pravice (!) Cerkev tlačil. — Tudi Marjeta, žena Humberta kraljeviča, boleha že od novega leta in se ne more opomoči.

Pustovanje v Kvirinalu. Grenko se je jela plačevati ropnim Italijanom njih razposajenost v Rimu. Ravno pustni večer je bila v Kvirinalu namesto veselja velika žalost. General Cugia, prvi adjutant kraljeviča Humberta, je bil šel iz Kvirinala, to je, iz papežu uropane létnice, vdeleževat se pustnega veselja na Korzu. Še preden so veselice minule, ga neprevidoma slabosti obidejo in verne se v Kvirinal. Komaj pride do mostovža, ga težave tako stisnejo, da ne more več korakati po stopnicah. Pritekò mu na pomoč, sežejo mu pod rame, hité z njim v stanovanje. Ali prišli so komaj v med-sobje (koridor), zatarna: „Slabo mi je, umrl bom, umrl bom,“ — kine z glavo in dušo izdihne.

Viktor Emanuel, ki je Cugiata posebno ljubil, je bil ravno tisti večer v Neapelju v kazališu. Poslanec pride s telegramom iz Rima. Kralj ga odpre, prebere in je silno užaljen, ker bila mu je smert generalova nannanjena; — čez malo minut zapusti kazališe. — V enem mescu so se zgodile v kvirinalski družini tri neprevidene smerti. Umrli je pobočnik Spinola, ženin Viktor-Emanlove hčere; major De Charbonneau, in zdaj Cugia. Tudi Napoleon je pred svojim padcem zgubljeval naj zvestejši prijatle. — Cugia, rojen v Cagliari-u, je bil star 53 lét. Umrli je proti 8. uri zvečer; imel je tisti večer še iti na ples. Tudi Humbert in Humbertovka sta bila s to

nesrečo odvernjena od svetlične „večerje s plesom,“ ki ju je čakala v hiši „Gavotti.“

Kazališa v Rimu so tako nesramne, da si celo liberalni časniki ne morejo kaj in se pritožujejo zoper toliko nenravnost. (Več ali manj so dandanašnji kazališa „šole mesenosti“ in tako svojemu namenu čisto in naravnost nasprotne, zakaj kazališa po svojem namenu morajo biti „šole nravnosti“, poduk občinstvu za spodobno obnašanje za poštenost, pravico, treznost itd.) Šeme ali maškare so o pustu v več cerkev priderle, peklenski hrup delale, duhovne moriti žugale. Tatvin in morij je pa toliko, da dopisnik v „Vaterland“ že noče več o tem govoriti, samo to omeni, da v sakristiji sv. „Nikolaja de Cesarini“ je nekdo skušal karmeliškega Fratra umoriti in ga je na vratu močno ranil. — To je tista kultura, katero so roparski liberalci v Rim prinesli, nasledek ti-stega rimskega velikega ropa, ktereja je tudi ljubljanski Tagblatt opravičeval.

Za Angleško, kakor se čuti, je prišel dan nekega grenkega plačila. Koliko je ta dežela zavergla lepega denara za vsaktere knjižurstva, pisarije, predikante, da bi katoliški Cerkvi škodovala! Kako trinoško je terla katoliške Irce cele stoletja! Kako potuhnjeno-hudobno je delalo ministerstvo zoper rimski prestol o mnogih časih, kako nebratovsko do papeža o Garibaldovih napadih na spodnjem Laškem! Plačan je pri Sedanu lesičnik Bonaparte za svojo izdajsko politiko na Laskem. Zdaj pa kaže, da bode tudi barantavka Anglija v tem kaznovana, kar jo nar bolj boli in v čemur je toliko grešila.

Ob času amerikske črne vojske je rovarski parobrod Alabama pod britansko zastavo delal silovito škodo amerikanskim trgovcem zedinjenih deržav, ter je sebični in nevošljivi John-Bul rogovilske jugovce zoper severne deržave podpiral. Vojska med deržavljeni je minula, rane so se močno zacelile; toda Amerika ni pozabila, kaj ji je delala potuhnjena Anglija. Plete se že dolgo časa prašanje za povernitev storjene škode, in vse tako kaže, da Anglija bo morala šteti Amerikancem tako, da jo bodo persti boleli, še bolj pa njeno lisiče, serce. Če tudi se ni vojskovala, bode plačala vojne škode kakor kaže nekaj milijard. Še vse huje pa se ji utegne goditi, ako bi se branila plačati in se vojska vname, zakaj zvezne deržave niso tako pohlevne, kakor Pio nono v Rimu. To bi si pa tudi Andraš lahko zapazil in popravljal Beustove politiske prehode skaze.

V Antwerpen-u na Belgijskem biva ta čas francoski postavni kralj Henrik V (grof Chambord). Velike množice njegovih spoštovalcev in priveržencev prihajajo se mu poklanjat; mnogi so veliki in imenitni gospodje; tudi škof Dupanloup je napovedan. Pa tudi rogovilska derhal iz tujstva prihaja in nepokoj dela po mestu, ker ti sovražniki vere in reda vedó, da Henrik V ni mož njih kopita, toraj pošiljajo plačane potepuhe, da hrup delajo. Sej puhli liberalizem drugač nič ne premore, kakor le z lažjo in silo. — Ravno je odšel od ondod v Dortrecht.

Katoliški zastopniki pri sv. Očetu. Vlade so veči del že zapustile in zapuščajo sv. Očeta ter nimajo pri njem katoliški narodi svojega namestovalca ali poslanca. Po tem takem, pišejo laški, francoski, španjski, nemški, švicarski katoliški časniki, bodo pa katoliški narodi sami si oskerbeli svoje zastopnike ter svojo zvezo z Rimom, katero tirja njih vera in njih ljubezen kakor otrok do očeta. „Bien Public“ v Gand-u pravi: Ako se vradna Evropa noče več imenovati keršanska, naj si pa katoličani vsih narodov sami volijo naravnost svoje poslance pri papežu. — Ne more se dopustiti, pravi „Unità“, da po termini kacega ministra raztergano ostane obćenje otrok z očetom.

Mislil bi pa vsak previden človek, da vlade imajo dolžnost oskerbovati podložnikom take potrebe; če se

bodo zdaj temu zdaj unemu odtegovale, čemu pa bi davke pobirale? Kjer so dolžnosti, tam so tudi zaveze.

Iz Ljubljane. Grof Hohenwart je prijazno odgovoril na zaupnico, ki mu je bila poslana z velikim številom podpisov iz Slovenskega. Povod k tej zaupnici je bil načelnik „Slavije“ g. Černy, posrednik s pošiljanjem adrese pa dr. Kosta. V pismu do poslednjega pravi bivši minister v posnetku: Prejel sem poslano zaupnico, s katero so me počastili Slovenci kranjski in sosednjih dežel. Že osebne razmere, v katerih sem s kranjsko deželo po rodu in posestvu, dajejo tej zaupnici imenitno mesto med mnogimi dokazi priznanja, ki so mi došli iz družih dežel cesarstva; ceno pa mnogo povikšuje še to, da so se podpisali tisoči iz vsih stanov čisto prostovoljno. — Ker je g. dr. Kosta zaupnico poslal, zato ga gr. Hohenwart prosi, naj blagovoli on tudi biti posrednik njegove zahvale do podpisovalcev. Pristavlja pa, da načelom, ktere je zastopal s svojimi tovarši v ministerstvu, vedno zvest ostane, in da zanesljivo pričakuje trenutka, ko se do čistega pokaže praznost s centralistiško silo doseženih vspehov, in se bode sploh spoznalo, da moč in slava Avstrije je le na to zastavljena, da se pomirijo samostojni narodi ter se na zgodovinskih podlagah dalje zida.

K zgodovinskim podlagam se gotovo pred drugim šteje katol. Cerkev, ter se zanašajmo, ako Hohenwartovo ministerstvo zopet na kermilo pride, da se bode z večji močjo poganjalo za pravice katoliške Cerkve zoper prederznost novih krivovercev, kot se je to godilo v zadnjih trenutkih Hohenwartovega ministerstva na Dunaju.

Deželni odbor kranjski je odločil 4000 gl. Dolencem in Notranjem v njih pomanjkanji s tim namenom, da se jim nakupi žita in sadeža za seme.

Odbor za podporo stradajočih na Dolenskem in Notranjskem, ki bi bil posredoval za nabiranje darov po Slovenskem, se menda ne zлага z ukazom od 14. kim. 1852 in zato je od c. kr. deželne vlade prepovedan. — Vender pa pridno in obilno pomagajte svojim terpečim bratom, ker le samo odbor prepovedujejo paragrafi v naši dobi „zlate svobode“, ne pa milošnje.

„Tagblatt“ je vse navadne in 1000krat pojasnjene in overžene laži in obrekovanja zoper katol. Cerkev iz starih luteranskih „špehov“ izpisal, na novo pogrel in prekuhal svojim bravcem pod napisom: „Wie die röm. Kirche ihre Kulturmission erfüllt hat.“ Za vse človeške pregrehe Cerkev in duhovne odgovorne dela; kar je pa dobrega, je skor vse od Nemcev, še zlasti nekdanjih neverških, celo jezik so „Romanom“ opilili! Cerkev je bila „mesarica“ ljudi; papež Inocencij jih je poklal čez 100.000; njih premoženje pobral, — čez devet milijonov 442.000 jih je kat. Cerkev poklala. Vsako delo uma, vsak napredek učenosti, vsako dobrotno iznajdbo so rimski „mračnjaki“ obsodili kakor navdajo hudičeve. Cerkev z duhovstvom — vse je gerdobija, greh, temna vraža, sovraštvo véde in šol; če je bolj klerikalna dežela, več morij in krivic zoper premoženje. (Kakor zdaj pod liberalci v Rimu in sploh na Laškem, Španjskem, ni li istina, gospodje lažniki?) Ob kratkem: Rim in duhovni so vero okužili, prenarediti se mora, prav po luteransko, po „tagblattarsko“ morate živeti, potlej bode zopet katoličani. Toda iz Tagblattovega sadu se učite njegove nauke in nesramne laži ceniti.

Iz Marquette-a, 18. pros. 1872 naznanujejo mil. škof Mrak prijetlu marsiktere reči; naj posnamemo, kar je večji važnosti za občinstvo. Mesca kimovca, pravijo med drugim, sem mogel iti v Cincinnati, kjer so se bili sošči vsi škofje te okrajine odločit novincev za dve škofijstvi. O tej priliki sem bil ravno nekatere dni pred velikim

požarom v Čikagi. Kako lepo mesto, in zdajci je bilo v pepelu! Od onod sem šel po vodi birmat v Makinak, naj bolj južni oddelek škofije, ker spomladi so se bili ljudje že razkropili na ribji lov... Tu tedaj sem bil, ko je začelo goreti. Nekaj dni je stal gost dim kakor megla, da se ni moglo deleč viditi, in pepel je letel z višave, ker ni gorela le samo Čikago, ampak vsa dežela Mičigan proti jugu in po uni strani jezera Viskonsina. Bilo je namreč vse suho, in pri takem je gorčelo po tléh v gojzdu, drevesa itd. ter je šlo počasi dalje, in ni se dalo pogasiti. Tako se je godilo v Peštigu (Peštigo), kjer je 1200 ljudi zgorelo, ki niso mogli nobenega prostora najti, kjer bi ne bilo gorelo razun samo v reki, v kateri so do vratu globoko stali in jih je tudi več utonilo. Glavo so mogli večkrat z vodo oblivati, da bi ne zgoreli. Vsi so mislili, da je sodnji dan, — še celo zrak je gorel. Nedeljo poprej jih je duhoven opominjal k molitvi in da naj k Božji službi hodijo, pa zastonj; in na to je prišla strahovita šiba...*) Tukaj imam zdaj pri sebi mladega duhovna, ki je bil lani posvečen. Ako sva oba doma, ste po dve maši ob nedeljah; ako gre on v misijon, imam jaz tiho mašo ob 8 in peto farno mašo o 1/2 11.**) Sem ter tje imamo tudi pontifikalno mašo, ker tudi dva študenta sta tukaj: Možina in en Kanadejic, ki bota v kratkem posvečena...

Pri nas je bil sneg zapadel v drugi polovici listopada in je obležal. Imeli smo takrat marsiktere prav merzle dneve... Zdaj skoraj zmiraj sneži.

Kar tiče posvetne opravila, nahajajo zmiraj novih rudnikov, toraj več dela, delajo nove železnice. Prihodnje leto se bode iz Marquette-a že zamoglo proti jugu peljati, kamor je bilo do zdaj celi dan hodá. Tudi od večera do jutra bode kmali železnica rezala skoz deželo v zvezi s „paciško“ železnico.

Dobrotni darovi.

Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem. Preč. g. kanonik g. Volc 15 gld. — Z Berda 10 gld. poslal preč. g. fajm. — Iz neimenovanih rok 15 gl. — Nekdo iz Cerkljan 1 gld. 20 kr. — Iz Zaspega 3 gld. 20 kr. G. Fr. J. 1 gl. — Iz škof. Loke neimen. duhoven 5 gl. Fara Grad pri Jezeru 15 gl. in M. K. 1 gl.

Za sv. Očeta. E. P. zlat perstanček iz posebnega spoštovanja do sv. Očeta in s prošnjo za sveti blagoslov. — Preč. g. kanonik J. Volc 5 gl. v sr. — L. N. iz V. 1 tol. za 2 gl. sr. — Verniki iz sv. Križa pri K. 5 gl. in 2 star. dvajs. s prošnjo: „Da bi Bog skoraj rešil sv. Cerkev in sv. Očeta ter jim dal zmago doživeti.“ — Neimenovan 1 cekin, proseč blagoslova za srečno smert. — Iz stare-Loke: B. Š. 2 gl. v sr.; M. K. 1 gl. pop. Prosita sv. blagoslova. (Drugi darovi prih.)

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. S—rju: Vse naročeno in dobite, če še niste. — G. J. Kralj v Il.: Vse prejeli in pomota v pošiljanji se bo poravnala; dozda se pošta ni vedila. Bolj natanko pismeno. — G. K. v T.: Ni zgubljeno; zadregu odvrčajo. Čertice o „F.“ so presplošne, toraj ne kaže. — G. M. T. v Mon.: V guječi se je móгло odložiti; — tako tudi več spisov od drugod.

*) Ali si nimajo tudi pri nas mnogi očitati sedmega naglavnega greha: „lenobe v službi Božji“? Tudi nekaj vojakov, kakor se za gotovo sliši, je v tem prav svarjenja vrednih, da nočejo ob nedeljah in praznikih k svoji odločeni maši hoditi. S tem, da je kdo v vojaškem stanu, ni nehal kristjan biti, in pred Bogom ne bo zato nič manjši odgovor, ako po nepotrebno kersanske dolžnosti opušča. Molčimo o mnogih družin, kateri ne bodo odšli svoji Čikagi.

Vr.
**) Le po posebnem pripušenji smé v veliki sili duhoven tudi po dvakrat maševati, kakor je znano. Vr.